

mainitaan kyllä EU-käytäntöjen merkitys, mutta vaikkapa niin sanotun uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen yhteiskuntatieteellinen pohdinta suomenkielisille lukijoille olisi varmasti tervetullutta. Teoksen ansioiksi voikin lukea nimenomaan kontribuution kotimaiseen tiedekirjallisuuteen, mikä lienee ollut myös toimittajien ajatus osan luvuista perustessa samasisältöisiin englanninkielisiin tutkimusartikkeleihin.

Minna Seikkula

Suomalaisten poikien muuttuvat, moninaiset maskuliinisuudet

Marja Peltola & Ann Phoenix: *Nuancing Young Masculinities: Helsinki Boys' Intersectional Relationships in New Times*. Helsinki, Helsinki University Press, 2022, 232 s. ISBN 978-952-369-067-7

Nuorisotutkijoiden Marja Peltolan ja Ann Phoenixin kirja *Nuancing Young Masculinities: Helsinki Boys' Intersectional Relationships in New Times* (2022) tarjoaa kattavan ja ajankohtaisen katsauksen suomalaisten nuorten sukupuolitettuihin kokemuksiin koulussa, kotona ja vapaa-ajalla. Kirja perustuu 12–15-vuotiaiden nuorten,

pääasiallisesti poikien, ryhmä- ja yksilöhaastatteluihin kolmessa helsinkiläisessä koulussa ja nuorisotalolla vuosina 2017–2018. Mahdollistaakseen intersektionaalisen lähestymistavan tutkijat ovat rekrytoineet haasteltavia erilaisista luokka- ja etnisistä taustoista. Suurin osa haastatteluista on tuotettu kouluissa, jotka on valikoitu kolmelta sosioekonomiselta erilaiselta Helsingin alueelta. Keskittyen nuorten kertomuksiin ja merkityksenantoihin, kirja vastaa kahteen tutkimuskysymykseen: 1) Millaisia merkityksiä nuoret antavat maskuliinisuuksille, ja 2) kuinka nuoret tuottavat identiteettejä ja elämäkokemuksia maskuliinisuuksien sekä muiden risteävien erojen kautta.

Peltola ja Phoenix tarkastelevat kirjassa helsinkiläisten nuorten elämää monessa eri kontekstissa antaen tilaa nuorten omille ajatuksille. Kirjoittajat nimeävät tavoitteekseen tunnistaa hegeemonisten maskuliinisuuksien moninaisuutta, psykososiaalisuutta, limittymistä valtasuhteisiin sekä paikallista, alueellista ja kansallista paikantuvuutta. Tässä he myös kiitettävästi onnistuvat. Tutkijat kuvaavat ansiokkaasti poikien neuvotteluja maskuliinisuuksien kanssa, sekä paikka- ja aikasidonnaisen normatiivisuuksien luomia mahdollisuuksia ja rajoituksia poikien toimijuudelle. Yhdessä intersektionaalisuuden ja rodul-

listamisen käsitteiden kanssa hegemoniset maskuliinisuudet tarjoavat mahdollisuuden tarkastella nuoria maskuliinisuuksia monitahoisina ja muuttuvina.

Kirja on tärkeää luettavaa jokaiselle sukupuolentutkijalle, erityisesti kriittisille mies- ja maskuliinisuustutkijoille. Tämän lisäksi kirja tarjoaa varmasti uusia näkökulmia monelle nuorisotutkijalle, sillä vaikka kirjan tutkimus on toteutettu helsinkiläisissä kouluissa keskittyen maskuliinisuuksiin, ulottuu tulosten merkitys myös laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin raottaen kattavasti ikkunaa suomalaisten poikien elämäkokemuksiin. Intersektionaalisella otteella kirjoittajat ottavat huomioon myös muita sosiaalisia erontekoja sukupuolen lisäksi. Koulun hierarkioiden ja nuorten vertaissuhteiden lisäksi kirjoittajat käsittelevät nuorten puheessaan tuottamia sukupuolieroja, väkivallan ja suosion kytkeytymistä maskuliinisuuksiin, poikien samaisuutumista maskuliinisuuksien representaatioihin, nuorten perhesuhteita sekä monikulttuurisuutta ja rasismia.

Kuten kirjoittajat itsekin mainitsevat, suomalaista maskuliinisuustutkimusta on vielä verrattain vähän. Täten kirja on merkittävä kontribuutio kriittisen mies- ja maskuliinisuustutkimuksen kentälle. Kirjan

alussa Peltola ja Phoenix käyvät tarkasti ja monipuolisesti läpi tutkimuskentän historiaa ja erilaisia teoreettisia lähtökohtia. Kirja antaakin hyvän läpileikkauksen mies- ja maskuliinisuustutkimuksen kehityksestä ja sen kohtaamasta kritiikistä. Ansiokas maskuliinisuuksien teoretisointi on kuitenkin niin monipolvista ja erilaisista teoreettisfilosofisista lähtökohdista ammentavaa, että sen seuraaminen on paikoitellen hankalaa. Tätä teoretisointia kuitenkin hyödynnetään monipuolisesti läpi kirjan tutkimuksen tulosten tulkinnassa, kun kirjoittajat kuvaavat maskuliinisuuksille annettuja merkityksiä ja nuorten identiteettityötä, joten alun laaja teoreettinen pohja ei mene hukkaan.

Kirjoittajat perustelevat hyvin maskuliinisuus-termin käyttöä ja käsittelevät kritiikkiä, jota erityisesti hegemonisen maskuliinisuuden käsite on synnyttänyt akateemisissa piireissä. Lukijana jäin silti miettimään, miksi kirjoittajat ovat valinneet analyttiseksi työkalukseensa vain maskuliinisuudet kuvatessaan poikien toimintaa. Lukiessa herää myös ajatus, että jos tarkoitus on nyansoida nimenomaan nuoria maskuliinisuuksia, miksi maskuliinisuus mielletään vain poikien toiminnaksi. Yhtäläisyysmerkkejä vedetään tiukasti poikien toiminnan ja maskuliinisuuksien välille, eikä poikien toimintaa nimetä feminiinisek-

si tai tyttöjen toimintaa maskuliiniseksi. Tällainen lähestymistapa olisi tuonut kirjaan virkistävää, uudenlaista maskuliinisuuksien nyansoimista.

Kirjan tärkeä teema on se, kuinka helsinkiläiset pojat kokivat toiminnan mahdollisuutensa rajallisiksi heihin kohdistuvien moninaisten odotusten ja vertaispaineen vuoksi. Kirja antaa kuvan poikien elämästä, jonka reunaehdot ja säännöt ovat tiukat, eikä neuvotteluvaraa ole paljoa. Peltolan ja Phoenixin haastattelemat pojat ilmaisivat useasti puheessaan kriittisyyttä hierarkkista ja stereotypisoivaa kielenkäyttöä kohtaan sekä halua vastustaa maskuliinisuuksien normatiivisuuksia. Lisäksi he osoittivat turhautumista siihen, että tyttöjen mahdollisuudet toteuttaa itseään nähtiin laajempina kuin poikien. Kuitenkaan aktiivisia toimia maskuliinisuuden normien purkamiseksi ei poikien puheessa esiintynyt. Mahdollisuudet normien uhmaamiseen nähtiinkin hyvin rajallisina, sillä pelko sosiaalisista seuraamuksista kahlitsi poikien toisintekemistä. Ajattelinkin tulevaisuudessa olevan selkeä tarve tutkia lisää myös poikien toisintekemisen mahdollisuuksia, jotta poikatutkimuksen keskiöön eivät jää vain nuoria miehiä rajoittavat normit.

Verrattuna aiempiin, etenkin hegemonisia maskuliini-

suuksia tarkasteleviin tutkimuksiin, kirjoittajat nostavat esille myös mielenkiintoisen muutoksen poikien asenteissa suhtautumisessa väkivaltaan. Poikien väkivallalle antama merkitys näyttäytyy nimittäin monisyisempänä kuin aiemmissa tutkimuksissa. Poikien välinen väkivalta nimettiin lähinnä huumoriksi ja leikitteilyksi, eikä väkivalta nostanut poikien statusta koulun hierarkiassa. Sen sijaan tärkeämpänä nähtiin huumorintaju, *coolius* ja sopiva määrä kapinaa, jolla uhmattiin auktoriteetteja sellaisissa määrin, joka ei tuota vakavia seuraamuksia. Aiemman poikatutkimusten kanssa linjassa olivat kuitenkin tutkimuksessa esiin noussut homofobinen nimittely, jota normalisoitiin ja vähäteltiin huumorin varjolla, sekä poikien tuottama essentiaalisoiva ja hierarkioita uusintava puhe tyttöjen ja poikien eroista. Samanaikaisesti pojat kuitenkin sitoutuivat abstraktilla tasolla tasa-arvoiseen kulttuuriin ja toistivat inklusiivista tasa-arvo-puhetta, joka tuotti ristiriitoja heidän identiteettityöhönsä.

Teoksen tulokset osoittavat hyvin sitä, kuinka helsinkiläiset pojat haluavat puheen tasolla edistää tasa-arvoa ja purkaa normeja liittyen sukupuoleen ja maskuliinisuuksiin, mutta mahdollisuudet tähän eivät useinkaan konkretisoidu edes puheen tasolla, saati teoiksi.

Tätä sanallistettujen arvojen ja arkikäytäntöjen ristiriitaa Phoenix ja Peltola käsittelevät monisyisesti ja maskuliinisuksia nyansoiden. Kirjan keskiössä ovatkin neuvottelut, merkityksenannot, ristiriidat sekä toiminnan rajoitteet ja mahdollisuudet, joita maskuliinisuudet tuottavat poikien elämään ja identiteettityöhön. Teos valaisee kiinnostavasti helsinkiläisten nuorten elämää ja läpi kirjan tulee selväksi sen olennainen anti: muiden normatiivisten sukupuoli- ja ihmisyyskäsitysten tavoin myös nuoret maskuliinisuudet näyttävät muuttuvan ja nyansoituvan, vaikkakin hitaasti ja ei-lineaarisesti.

Inka Tähkä

Sairaus koskettaa kaikkia – entä hoiva?

Marja-Liisa Honkasalo,
Leila Jylhänkangas & Anna
Leppo: Haavoittuva toimijuus
– Sairastaminen ja hoiva
hyvinvointivaltion laitamilla.
Tampere: Vastapaino, 2022,
310 s. ISBN 978-951-768-
994-6

Sosiologit ovat kuvanneet aikamme yhteiskunnallista ilmapääpiiriä esimerkiksi kiihtyneeksi ja puristavaksi. Alati nopeutuvan kilpailun ja tuotannon ra-

kenteissa levon, avun ja hoivan tarpeet todennäköisesti kasvavat. Vaikka loogisinta olisi tällöin keskittyä tarjoamaan apua sitä tarvitsevalle, on hyvinvointivaltio alkanut ajaa alas hyvinvointipalveluitaan. Tätä ristiriitaa ja sen seurauksia kuvailee ansiokkaasti Marja-Liisa Honkasalon, Leila Jylhänkankaan ja Anna Lepon toimittama teos *Haavoittuva toimijuus – Sairastaminen ja hoiva hyvinvointivaltion laitamilla*.

Hyvinvointivaltion instituutiot ovat kriisissä vähien resurskien ja kasvavien vaatimusten keskellä, mutta politiikassa lääkkeeksi tarjotaan lisää leikkauksia, tehostamista ja julkisomisteisten palvelujen yksityistämistä laadun parantamiseksi. Kirjan toimittajat eivät kuvaa tutkimustehtäväänsä laimeasti, vaan kertovat esittelevänsä "sairastamisen ja ikääntymisen mukanaan tuomaa haavoittuvuutta seitsemän tapaustutkimuksen avulla yhteiskunnallisessa murroskohdassa, jossa uusliberalistisen talous-, sosiaali- ja terveyspolitiikan sekä hyvinvointivaltion arvot ja käytännöt ovat yhä syvemmässä ristiriidassa keskenään" (10). Johdannosta lähtien kirjoittajat perkaavatkin sitä, kuinka huonosti suomalainen hyvinvointivaltio pitää huolta niin sairastavista ihmisistä kuin heidän läheisistään, jotka usein ottavat tai joutuvat ottamaan omaishoi-

tajan roolin julkisten palveluiden vetäytyessä kauemmaksi. Ihmiset siis työnnetään "hyvinvointivaltion laitamille".

Teoksen tapaustutkimuksia mukailevat luvut tarkastelevat elettyjä kokemuksia sairastamisen kontekstissa ja toimijuutta sekä toimintaa sairastamisen vastinparin, hoivan kautta. *Haavoittuva toimijuus* rakentaa pienen toimijuuden käsitteelle, jota on käytetty kuvaamaan esimerkiksi sairastamiseen liittyvää odotamista tai sietämistä. Pieni ja haavoittuva toimijuus on läsnäoloa, jolla on elämää ylläpitävä vaikutus, mutta joka usein näyttyy aktiivisuutta painottavien toimijuusteorioiden valossa passiiviselta. Teos alkaa pureutumalla politiikkaan ja instituutioiden rooliin toimijuuden rajaamisessa. Karoliina Ahonen tarkastelee autonomisen potilaan rakentumista mielenterveyspolitiikkadokumenteissa, Anna Leppo ja Riikka Perälä tutkivat korvaushoitoklinikan arkea huumeidenkäyttäjän näkökulmasta ja Jari Pirhonen vanhan ihmisen toimijuuden toteutumista hoivakodissa. Hoivan sidosten teema alkaa Leila Jylhänkankaan luvulla muis-tisairaahan ihmisen katoavasta toimijuudesta. Ulla Tikkanen puolestaan tarkastelee muistisairaahan ja tämän omaishoitajan arkea erilaisten pakottavuuk-sien kautta. Kirsi Hökkilä tuo esille vähemmän tutkitun teeman,